

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки

Кафедра загальної та соціальної психології та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
Тетяна Скряга
Ірина Галавник О.В.
Протокол № 6 від «19» лютого 2020 р.

№919022020

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
ТРЕНІНГ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Підготовки бакалавра
Спеціальності 053 “Психологія”,
Освітньо-професійної програми Психологія

I. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки, Спеціальність 053 Психологія, Освітньо-професійна програма Психологія Освітній рівень бакалавр	Нормативна/Вибіркова
Кількість годин/кредитів 180/_6_		Рік навчання __2__
		Семестр _4-ий_
		Лекції _28_ год.
		Практичні (семінарські) 38 год.
		Лабораторні _38_ год.
		Індивідуальні _-_ год.
		Самостійна робота _62_ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Консультації _14_ год.	
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	українська	

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки, Спеціальність 053 Психологія, Освітньо-професійна програма Психологія Освітній рівень бакалавр	Нормативна/Вибіркова
Кількість годин/кредитів 180/_6_		Рік навчання __3__
		Семестр _5-ий_
		Лекції _10_ год.
		Практичні (семінарські) 12 год.
		Лабораторні _12_ год.
		Індивідуальні _-_ год.
		Самостійна робота _124_ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Консультації _22_ год.	
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	українська	

II. Інформація про викладача.

ППП Крижановська Зореслава Юріївна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Контактна інформація Kruzhanovska.Zoreslava@eenu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в аудиторії № 110.

В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Успішна робота сучасного соціального працівника різної спеціалізації неможлива без цілісної системи знань про форми та методи вивчення соціальної комунікації, яка є універсальним механізмом спілкування та взаємодії людей, соціальних інститутів та людських спільнот. Такі знання є особливо необхідними для студентів-психологів, адже специфіка їх діяльності передбачає активне володіння навичками розуміння і оцінки ефективності управлінських та творчих рішень в сфері соціальної комунікації.

Програма навчальної дисципліни складена у відповідності до Стандарту вищої освіти України по спеціальності 053 “Психологія” і враховує його вимоги.

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на використанні лекцій, практичних та лабораторних занять. На практичних заняттях планується аналіз студентських повідомлень та дискусій за результатами їх підготовки до заняття. Лабораторні заняття будуть проходити у формі інноваційних тренінгів, які виконуватимуть ілюстративну щодо лекційних занять, роль. Під час тренінгів, студенти матимуть змогу вдосконалювати та формувати власні навички розуміння комунікативних процесів, а також навички спілкування та взаєморозуміння.

Окрім аудиторних занять, передбачається значний об’єм самостійної роботи студентів, з метою вивчення теоретичних та практичних питань.

Форма організації контролю: залік.

2. Пререквізити.

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки: “Загальна психологія”; “Психологія мотиваційної сфери”; “Соціальна психологія”.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів базової системи наукових знань з питань соціальних комунікацій.

Основне завдання навчальної дисципліни – сприяти психологічній підготовленості майбутніх психологів до професійної діяльності.

Після вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- особливості сучасного науково-дослідницького пошуку, орієнтованого на інтеграцію фундаментального наукового знання в практику соціально-орієнтованого

управління, пов'язаного з створенням діалогічного комунікативного простору між учасниками комунікації;

- процедури та підходи до вивчення комунікаційних процесів, а також з технологіями проектування інформаційного середовища;

- основні прийоми, які дозволяють самостійно аналізувати та розуміти динаміку комунікативних процесів.

уміння:

- аргументувати власні погляди на актуальні проблеми психології з питань комунікації;

- аналізувати психологічні загрози у професійному колективі;

- використовувати психологічні знання при реалізації професійних функцій;

- мати знання про психологічні особливості комунікативних процесів та використовувати їх практично;

- володіти методами психічної саморегуляції особистості.

4. Результати навчання (Компетентності)

До завершення вивчення дисципліни студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- будуть здатними розв'язувати складні спеціальні задачі та практичні проблеми у сфері психології комунікацій, що передбачають застосування основних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;

- на основі отриманих теоретичних знань та знайомств з основними процедурами соціально-діалогічних та соціально-проективних технологій оволодіти практичними навичками діалогічного спілкування, тобто спілкування з взаєморозумінням (ЗК1);

- сформуують навички використання інформаційних технологій (ЗК3);

- сформуують навички міжособистісної взаємодії (ЗК8);

- будуть здатними працювати в команді (ЗК9);

- оволодіють необхідним рівнем методологічної підготовки, яка дасть змогу майбутнім психологам вийти на розуміння, діагностику та проектування взаємообернених процесів в системі “людина – соціальна комунікація” (СК5 – СК8).

5. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Моделі соціальної комунікації: від інформування – до діалогу.	10	4	4	4	6	ДС/5
Тема 2. Іntenційні механізми соціальної комунікації.	10	4	4	4	6	ДС/5
Тема 3. Комунікативні механізми Розуміння: знання, значення, смисл.	10	2	4	4	6	
Тема 4. Текст як комунікативний знак вищого порядку.	14	2	4	4	6	РМГ/5
Тема 5. Поняття комунікативної компетенції.	20	2	4	4	8	ДС/5
Тема 6. Диференціація аудиторії по комунікативним (інтерпретційним) навичкам.	16	4	4	4	6	
Тема 7. Проблема ефективності комунікаційних процесів.	8	2	4	4	6	ДС/5
Тема 8. Проблеми і методи соціально-орієнтованого управління комунікаційними процесами.	8	4	4	4	6	РМГ/5
Тема 9. Оцінка ефективності використання комунікативних процесів.	12	2	4	4	6	ДС/5
Тема 10. Комунікаційні процеси в конфлікті.	10	2	2	2	6	РК/5
Разом за модулем	180	28	38	38	62	40
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Модульна контрольна робота						60
Всього годин/ Балів	180	28	38	38	62	100

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Моделі соціальної комунікації: від інформування – до діалогу.	10	2	2	-	12	ДС/5
Тема 2. Іntenційні механізми соціальної комунікації.	10	-	2	-	14	ДС/5
Тема 3. Комунікативні механізми Розуміння: знання, значення, смисл.	10	2	-	2	12	
Тема 4. Текст як комунікативний знак вищого порядку.	14	-	2	2	12	РМГ/5
Тема 5. Поняття комунікативної компетенції.	20	2	-	2	14	ДС/5
Тема 6. Диференціація аудиторії по комунікативним (інтерпретційним) навичкам.	16	2	-	2	12	
Тема 7. Проблема ефективності комунікаційних процесів.	8	-	2	2	12	ДС/5
Тема 8. Проблеми і методи соціально-орієнтованого управління комунікаційними процесами.	8	-	2	-	12	РМГ/5
Тема 9. Оцінка ефективності використання комунікативних процесів.	12	2	-	2	12	ДС/5
Тема 10. Комунікаційні процеси в конфлікті.	10	-	2		12	РК/5
Разом за модулем	180	10	12	12	124	40
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Модульна контрольна робота						60
Всього годин/ Балів	180	10	12	12	124	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

1. Моделі соціальної комунікації: від інформування – до діалогу.
2. Моделі комунікації (Г. Лассуелл, Т. Ньюкомб, Д. Дрідзе).
3. Іntenційні механізми соціальної комунікації.
4. Діалог як основа взаєморозуміння.
5. Комунікативні механізми.
6. Розуміння: знання, значення, смисл.
7. Текст як комунікативний знак вищого порядку.
8. Теорія соціальної комунікації як текстової діяльності.
9. Поняття комунікативної компетенції.
10. Диференціація аудиторії по комунікативним (інтерпретційним) навичкам.

11.IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Вимоги викладача:

- обов’язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях;

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Форма проведення іспиту – усний екзамен.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Соціальна комунікація – універсальний механізм соціокультурної взаємодії.
2. Діалог як основа взаєморозуміння людей.
3. Поняття комунікативної інтенції.
4. Поняття ефективності спілкування.
5. Комунікативний тренінг як вид управлінської діяльності.
6. Ефективна комунікація.
7. Основні ознаки домовленості про ділову зустріч.
8. Варіанти проведення ділової зустрічі.
9. Основа ефективного спілкування
10. Заходи з підготовки приміщення для зустрічі.
11. Основні вимоги ефективно організації перекладу при зустрічі з іноземним партнером.
12. Етапи ефективного спілкування.
13. Аналіз ділової ситуації.
14. Основні вимоги до ділового одягу учасників комунікативного процесу.
15. Правила проведення ділових зустрічей.
16. Основні рекомендації для ефективного слухання.
17. Прийоми, які допомагають досягти взаєморозуміння під час зустрічі.
18. Методи ведення переговорів.
19. Основні принципи ведення переговорів.
20. Особливості проведення переговорів з іноземними партнерами.
21. Заходи, необхідні для підготовки ділових прийомів.
22. Основні види прийомів з розміщення учасників переговорів.
23. Комунікативний процес в організації: визначення та характеристика.
24. Проблема ефективності комунікацій в діяльності керівників.
25. Основні положення теорії комунікацій.
26. Типологія і форми комунікацій.
27. Канали та засоби комунікацій.
28. Формальні комунікації: моделі і характеристики.
29. Неформальні комунікації: структура і характеристика.
30. Письмові комунікації.
31. Основні поняття документального забезпечення управління. Документообіг.
32. Причини деформації комунікативного процесу.
33. Основні елементи забезпечення ефективних комунікацій.
34. Методи вдосконалення системи комунікацій в організації.
35. Шляхи вдосконалення міжособистісних комунікацій.

36. Інформування про діяльність організації як комунікативний процес. Розробка плану комунікацій.
37. Комунікативна дія як категорія сучасної соціологічної теорії.
38. Інформаційні виміри комунікативних процесів: вербальна на невербальна комунікація.
39. Вербальна комунікація: процесуальні характеристики та суспільні функції.
40. Невербальна комунікація: процесуальні характеристики та суспільні функції.
41. Спілкування як комунікативний процес: традиційні та сучасні тлумачення сутності діалогу та діалогових взаємодій.
42. Проблеми дезорганізації комунікативних взаємодій.
43. Маніпуляція, інформування, переконання в комунікативному процесі.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Обов'язкова література:

1. Биркенбиль В. Ф. Коммуникационный тренинг : Наука общения для всех / В. Ф. Биркенбиль ; пер. с нем. Н. Чупеева. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2002. - 350 с. : ил. - (Популярная психология).
2. Гольдштейн А. Тренінг умінь спілкування : Як допомогти проблемним підліткам / А. Гольдштейн, В. Хомик ; пер. з англ. В. Хомика. - Київ : Либідь, 2003. - 520 с.
3. Забаровська С. М. Програма тренінгу емоційної компетентності для практичних психологів / С. М. Забаровська // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 9. - С. 47-59. - Бібліогр.: 17 назв.
4. Конфліктологічне консультування : навч. посіб. / уклад. Зореслава Юріївна Крижановська. – Луцьк : ВЕЖА-ДРУК, 2017. – 112 с.
5. Крижановська З. Ю. Вплив мережі Інтернет, як засобу масової комунікації, на соціалізацію підлітка / З. Ю. Крижановська, Л. М. Ляшко // Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень : матеріали XIV Міжнарод. наук.-практ. конф. аспірантів і студентів (12–13 трав. 2020 р) - Луцьк, 2020. - С. 306 - 309.

Додаткова література:

1. Айзенбарт М. М. Сутність поняття "соціально-комунікативна компетенція" в сучасній науковій парадигмі [Електронний ресурс] / М. М. Айзенбарт // Молодий вчений. - 2017. - № 4.3. - С. 1-4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4 (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
2. Берроу А. Искусство деловых коммуникаций // Проблемы теории и практики управления. – 1993. – N 5.
3. Гавриловська // Психологічні перспективи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Л. Засєкіна (голов. ред.) та ін.]. - Луцьк, 2010. - Вип. 16. - С. 26-34. - Бібліогр.: с. 33-34.
4. Джонсон Девід В. Соціальна психологія : Тренінг міжособистісного спілкування / Д. В. Джонсон ; пер. з англ. В. Хомика. - Київ : КМ Академія, 2003. - 288 с.
5. Дурманенко Є. А. До проблеми формування конфліктологічної компетентності педагога / Є. А. Дурманенко, О. А. Кучер // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. / Акад. пед. наук України, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. акад. д-м. - Луцьк, 2005. - Вип. 2 (31). - С. 4-8.
6. Забаровська С. М. Програма тренінгу емоційної компетентності для практичних психологів / С. М. Забаровська // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 9. - С. 47-59. - Бібліогр.: 17 назв.
7. Карпенко Є. В. Основи психотренінгу : навч. посіб. / Є. В. Карпенко ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. - Львів; Дрогобич : Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, 2015. - 76 с.
8. Коноваленко Н. В. Соціальна комунікація як чинник сучасної інформаційної культури: теоретико-методологічний контекст [Електронний ресурс] / Н. В. Коноваленко // Нова парадигма. - 2014. - Вип. 119. - С. 52-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nopa_2014_119_7 (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.

9. Литвиненко В. В. Комунікативна та комунікаційна системи - диференціація понять [Електронний ресурс] / В. В. Литвиненко // Current issues of mass communication. - 2013. - Issue 14. - С. 30-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmk_2013_14_7 (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
10. Малиш М. М. Окремі комунікативні аспекти соціального діалогу [Електронний ресурс] / М. М. Малиш // Обрії друкарства. - 2015. - № 1. - С. 106-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obdr_2015_1_15 (дата звернення: 06.11.2020). – Назва з екрана.
11. Матвійчук Т. П. Наукове трактування тексту та його роль у комунікативній діяльності людини [Електронний ресурс] / Т. П. Матвійчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10, Проблеми граматики і лексикології української мови. – Київ, 2012. - Вип. 9. - С. 134-138. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2012_9_40 (дата звернення: 06.11.2020). – Назва з екрана.
12. Мельник Ю. Енергія тренінгу / Ю. Мельник, С. Клім. - Київ : Главник, 2008. - 144 с.
13. Міщук І. М. Складові комунікативної компетенції / І. М. Міщук // Нові технології навчання : наук. метод. зб. / М-во освіти і науки України; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. - Київ, 2007. - Вип. 46. - С. 64-67.
14. Морська Л. І. Комунікативна компетенція особистості в міжкультурному середовищі / Л. І. Морська // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Г. Л. Аркушин та ін.]. - Луцьк, 2011. - № 5 : Філологічні науки : Мовознавство, ч. 2. - С. 191-194. - Бібліогр.: 8 назв.
15. Нечаєва О. Розвиток навичок спілкування підлітків і старшокласників з проявами інтелектуальної обдарованості / О. Нечаєва // Обдарована дитина. - 2008. - № 4. - С. 52-58.
16. Ніконова Д. В. Психологічний тренінг "Я та інші" (формування компетенцій міжособистісного спілкування у підлітків) / Д. В. Ніконова, О. С. Сьомик // Обдарована дитина. - 2012. - № 6. - С. 33-40.
17. Сидоренко Е. В. Тренінг комунікативної компетентності в деловому взаємодії / Е. В. Сидоренко. - Санкт-Петербург : Речь, 2004. - 208 с.
18. Соловей О. А. Соціально-психологічний тренінг як метод розвитку комунікативної компетентності державних службовців / О. А. Соловей // Психологічні перспективи / Східноєвроп. Нац. Ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т соц. Та політ. Психології АПН України. - Луцьк, 2013. - Вип. 22. - С. 234-243. - Бібліогр.: с. 242-243.
19. Теслюк В. М. Поняття комунікативної компетентності: наукові підходи та визначення сутності [Електронний ресурс] / В. М. Теслюк, Г.С. Мазур // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія : зб. наук. пр. / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2013. - Вип. 192(2). - С. 227-232. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2013_192\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2013_192(2)_34) (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
20. Тренінг із соціальної комунікації [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів / Л. В. Вікторова [та ін.]. - Київ, 2017. - 105 с. – Режим доступу: <http://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/5070> (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
21. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія професійної комунікації : навч. посіб. / Л. Е. Орбан-Лембрик. - Чернівці : Книги - ХХІ, 2010. - 528 с.

22. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. / В. М. Федорчук. - Київ : Центр учб. літ., 2014. - 250 с.
23. Хижняк К. В. Комунікативний тренінг як технологія підвищення ефективності кроскультурної комунікації [Електронний ресурс] / К. В. Хижняк, О. В. Хижняк // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики : міжвузів. зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2014. - Вип. 62. - С. 173-179. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stapttp_2014_62_23 (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
24. Холод О. М. Ідентифікація процесів пізнання в моделях соціальних комунікацій [Електронний ресурс] / О. М. Холод // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. - 2017. - № 3. - С. 51-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2017_3_11 (дата звернення: 09.11.2020). – Назва з екрана.
25. Холод О. М. Комунікаційні технології : підруч. Для студентів ВНЗ / О. М. Холод ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. - Київ : Центр учб. Літ., 2013. - 212 с.
26. Холод О. М. Соціальні комунікації як поняття в науковій галузі "соціальні комунікації" [Електронний ресурс] / О. М. Холод // Психолінгвістика : наук.-теорет. зб. / Переяслав-Хмельн. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2013. - Вип. 12. - С. 286-293. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2013_12_42 (дата звернення: 06.11.2020). – Назва з екрана.
27. Чебикін О. Я. Психологічні основи тренінгових технологій : монографія / О. Я. Чебикін, Т. В. Сінельнікова. - Одеса : Лерадрук, 2013. - 230 с. : іл.
28. Черезова І. О. Комунікативна компетентність як інтегральна якість особистості [Електронний ресурс] / І. О. Черезова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – Херсон, 2014. - Вип. 1(1). - С. 103-107. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1(1)_20) (дата звернення: 06.11.2020). – Назва з екрана.
29. Шарков, Ф. И. Коммуникология : энцикл. слов.-справ. / Ф. И. Шарков ; Международ. акад. бизнеса и упр., Ин-т соврем. коммуникац. систем и технологий. – М. : Дашков и К, 2010. - 768 с.